

Középfokú környezeti asszisztensi képzés beindítási tapasztalatai

A környezeti képzés rendszerszemléletének egyik elemét képezi a környezetvédelmi szempontból ma még hiányosnak tekinthető általános és középiskolai képzés utáni „post secondary”, illetve az iskolán kívüli felnőttképzés, amelynek több haszna lehet.

Először: az egyetemi szinten képzett irányító műszaki szakemberek és középiskolai tanárok mellett megjelennek azok a főleg gyakorlati beállítottságú középfokú tanácsadók, munkatársak, akik középfokú szinten foglalkoznak a környezetvédelemmel. Belátható az is, hogy az olyan középfokú végzettségűek körében, akik nem nyertek egyetemi felvételt vagy nem jutottak munkahelyhez, igény lehet valamilyen középfokú szakmai képzést adó tanfolyam elvégzésére. Ez vagy egyetemi felvételüket, vagy az új szakmában való elhelyezkedésüket teszi lehetővé. Végül pedig megállapítható, hogy nagy hiányosságok tapasztalhatók a hazai lakosság környezettudatosságában, amelyet ez a képzés lényegesen javíthat. Az így képzett középfokú környezetvédelmi aktivisták ugyanis lakóhelyükön a maguk szintjének megfelelő tanácsadással szolgálhatnak, segíthetik az önkormányzatok munkáját és a megszerzett tudást láncreakciószerűen terjeszthetik.

A TIT-Stúdiónál az 1993/94-es tanévben beindított környezeti asszisztens képzést először a Veszprémi Egyetem környezetvédelemmel foglalkozó oktatógárdájára építették. A tapasztalatok alapján nagyobb érdeklődéssel és módosításokkal az 1994/95-ös tanévben a képzés folytatódott. A tanterv és a tananyag iránt az érdeklődés több regionális környezeti oktatóközpont, TIT-szervezetek és egyetemi továbbképző intézetek részéről is olyan élénk, hogy érdemes részletesebben ismertetni a képzés megalapozását, a kidolgozott tantervet, tananyag tematikákat, a szakmai képzés teljesítéséhez szükséges központi irányelveket, valamint a képzés eddigi tapasztalatait.

A képzés beindítása

A rendszerváltás után a munkanélküliségi probléma hirtelen, és a fiatal korosztályok, a pályakezdők esetében fokozott mértékben jelentkezett. Az Országos Munkaügyi Központ adatai alapján pl. 1993 elején minimum hetvenezer pályakezdő munkanélküli volt. Nem véletlen, hogy a Munkaügyi Minisztérium államtitkára, *Benedek András* levéllel fordult a felsőoktatás vezetőihez, hogy dolgozzák ki a pályakezdő fiatalok átképzésének módozatait, indítsanak tanfolyamokat, hogy ezek a kallódó fiatalok szakmához juthassanak vagy tudásukat a következő egyetemi felvételiig szinten tarthassák, ill. tovább fejleszthessék.

A Veszprémi Egyetem Mérnöki Kara ekkor már egy éve elindította az ország első környezetmérnöki oktatását, sőt a rendszerszemléletű oktatás folyamányaként (környezetvédelmi szakmérnök képzés már 1974 óta folyt Veszprémben) az MKM-től engedélyt kapott 1993-tól középfokú környezettan tanárok oktatására. Az egyértelmű volt, hogy az

A cikk a 2. Veszprémi Környezetvédelmi Konferencián 1995. május 31-én elhangzott előadás rövidített, részben átdolgozott változata. A szerző köszönetet mond a képzés beindításában tevékenyen közreműködő munkatársaknak, a képzést anyagilag támogató Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumnak, a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak és a Német Népfőiskolai Szövetség (DVV) Budapesti Irodájának és mindazoknak az intézményeknek, szervezeteknek és vállalatoknak, amelyek az első tanév sikeréhez hozzájárultak.

ún. post secondary, középiskola utáni képzést, Magyarországon nem lévén ilyen intézmények, az egyetemeknek, főiskoláknak kell felvállalniuk.

A Veszprémi Egyetem a környezetvédelmi képzés területén európai, sőt amerikai, ausztráliai, indiai stb. környezetvédelmi képzések tapasztalataival is megismerkedhetett. Ezért a rendszerszemlélet jegyében megszületett a posztgraduális környezeti képzés gondolata is, hiszen az Európai Unióban már indítottak felsőfokú környezeti szaktanácsadó (Eco-councillor) képzést.

Az új önkormányzatok megalakulásával nemcsak a döntési és irányítási jogkörük nőtt meg, hanem a feladataik is, többek között a környezetvédelem területén. Mivel gyakran vettünk részt kisebb helyi önkormányzatok általános és önálló rendezési terveinek kidolgozásában, alkalmunk volt önkormányzati polgármesterekkel, jegyzőkkel beszélgetni, akik az önkormányzatoknál hiányolták a környezetvédelmet irányító, de a középfokú szinten végrehajtható és tanácsadói szakembereket is. Gazdálkodásuk problémái, az adó-megosztás a helyi és a központi költségvetési szint között azonban ma sem valószínűsíthető, hogy ilyen szakemberek önkormányzati alkalmazásának lehetőségét.

1993 áprilisában a budapesti TIT-Stúdió szervezésében a Veszprémi Egyetem szakalapítói és más országosan elismert környezetügyi szakemberek részvételével mégis megindultak a tárgyalások mind a felsőfokú, mind a középfokú képzés kidolgozása érdekében, amelyek során a Német Népfőiskolai Szövetség (*Jakob Horn* igazgató úr) és a KTM Kutatás- és Oktatásszervezési Önálló Osztálya (*Vajdovichné Vissy Erzsébet* fősztályvezető) pénzügyi támogatást ígértek a képzések beindításához. Ezen a megbeszélésen vált egyértelművé, hogy a képzést az említett két szinten kell elkezdeni. A felsőfokú környezeti menedzseri képzés kidolgozását a PHARE támogatásával látták megvalósíthatónak. Ennek a tervzetnek a kidolgozását, kivitelezését *Rédey Ákosra* bízta és kevésbé sürgősnek ítélték meg. A lakosság környezeti tudatosságát illető hiányosságok ismeretében a szakembercsoport a középfokú munkatársak, az ún. környezeti asszisztensek képzésének megvalósítását ítélte fontosabbnak, ezért a DVV és a KTM pénzügyi támogatására, ill. a TIT-Stúdió szervezési és a Veszprémi Egyetem oktatógárdájának elméleti és oktatási tapasztalataira alapozva ezen cikk íróját bízta meg a szakképzési tervek kidolgozásával. A feltétel az volt, hogy a képzést legkésőbb 1993 őszén meg kellett indítani. A tervek a Szakmai Bizottság (*Juhász Nagy Ágnes*, TIT-Stúdió, igazgató; *Dr. Vásárhelyi Judit*, FÖK, ügyvezető elnök; *Monspart Éva*, újságíró; *Dr. Jakob Horn*, DVV Budapesti Iroda, igazgató; *Szendy Csaba*, KTM, főtanácsos; *Fésű József*, MKM, tanácsos; *Valkó László*, BME Környezetgazdaságtani Osztály, egyetemi docens; *Frigyer Attila*, KTM, környezetvédelmi tanácsadó; *Katona József*, KTM, környezetvédelmi tanácsadó és *Dr. Rédey Ákos*, VE Kémiai Techn. Tanszék, környezetvédelmi szakvezető és tanszékvezető) kritikus támogatásával időre elkészültek, s októberben elindulhatott a képzés. A KTM és a DVV mintegy 3 millió Ft-ot biztosított, így a kísérleti évfolyam mintegy 45 résztvevővel, összesen 30 ezer Ft-os tanfolyami díjjal megindult. Az első év sikerét igazolja, hogy az 1994/95-ös tanévben – az immár gyakorlatilag támogatás nélkül induló tanfolyamon – a 80 ezer Ft-os tandíj ellenére mintegy hatvan érdeklődő vett részt.

A sikerhez az is hozzájárult, hogy az első tanfolyam elkezdésekor történt meg a szakmai képesítést adó tanfolyamok országos egységesítése, rendezése, amelyek részeként a KTM irányítása alatt működő tanfolyamok között a környezetvédelmi asszisztens is besorozást, ún. FEOR-számot kapott és szakmaként bekerült az Országos Képzési Jegyzékbe, azaz a végzetek szakmai tudásukat igazoló szakképzési diplomát nyertek. Az ilyen képzések egységes követelményrendszerét, a szakmai vizsgáztatás rendjét, általános szabályait a munkaügyi miniszter 10/1993 (XII.30.) MüM sz. rendelete alapján kellett kidolgozni. Az első tanfolyam vizsgája 1994 szeptemberére volt időzítve, tehát addigra meg kellett adni – a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. sz. törvény végrehajtására a munkaügyi miniszter által 7/1993 (XII.30.) számon kiadott Országos Képzési Jegyzék alapján – a kör-

nyezeti asszisztensi szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményeit is, amelynek elkészítésével a KTM Kutatás- és Oktatásszervezési Főosztálya megbízása alapján, a Környezetgazdálkodási Intézet (KGI) koordinálásával szintén e cikk íróját bízták meg.

A környezeti asszisztensi képzés terve

A környezet védelmére és helyreállítására, a környezet további szennyezésének megelőzésére irányuló törekvések megvalósítása újszerű, komplex ismereteket és azok mielőbbi gyakorlati alkalmazását követeli meg. A helyes környezetvédelmi szemlélet, a környezetet magáénak érző gazda szemlélete, az olyan magatartásforma kialakítása, amely a harmonikus fejlődésben, a meglévő értékeknek a jövő számára való megőrzésében gondolkodik, csak akkor valósítható meg, ha a képzés minden szintjén, az óvodától az egyetemig, ill. az élet minden területén magas fokú környezettudattal rendelkező, a társadalom és a természet érdekében tevékenykedő, megfelelő szakembereket és oktatókat, vezetőket és gyakorlati munkatársakat (asszisztenseket), ill. állampolgárokat találunk. A cikkben bemutatott iskolán kívüli oktatás formájában megvalósított *post secondary tanfolyam* a környezeti asszisztenseknek a képzését tűzte ki célul.

A javaslat benyújtói közül a TIT-Stúdió 1970 óta végez felnőttképzést. Széleskörű kapcsolatokat tart fenn hazai és nemzetközi tudományos, kulturális és oktatási intézményekkel. Jól felszerelt előadótermeiben a szervezett programokat évente 50–70 ezren látogathatják. A TIT-Stúdió Környezetvédelmi Oktatóközpontját 1983-ban alapították, s ez az elmúlt 10 évben sok változatos programmal segítette a lakosság helyes környezeti szemléletének kialakulását. A felnőtteknek rendezett programok között jelentős a módszertani segítségnyújtás a környezeti nevelésben részt vevő pedagógusok részére. Évente több száz fő vesz részt a környezetgazdálkodói szaktanfolyamokon. Az elmúlt tíz évben a szakmai és a nagyközönségnek szóló programokon több, mint 100 ezer hallgató és látogató vett részt. A TIT-Stúdió és annak Oktatóközpontja a környezeti nevelő munkát a jövőben folytatja és fejleszti, ennek bizonyítéka a Magyarországon első ízben 1993 őszén indított hiánypótló tanfolyam a környezeti asszisztensek képzésére, amelynek a harmadik évfolyama is elindult. A környezeti asszisztensek képzésében a rendszergazda szerepét a TIT-Stúdió kapta meg.

A Veszprémi Egyetemet mintegy 45 éve vegyészmérnökképzés céljából alapították meg. Az egyetem több tanszéke, az alapképzést kiegészítve, ill. teljessé téve, már a hatvanas évek közepe óta folytatott környezetvédelmi oktatást és kutatást. A posztgraduális környezetvédelmi szakmérnökképzés 1974-ben indult be, s mostanáig kb. 500 szakember végezte el ezeket a tanfolyamokat, amelynek témái közé a levegőtisztaság-védelem, a vízellátás és szennyvíztisztítás, valamint a hulladékok feldolgozása, ártalmatlanítása tartozik. Ezeknek a tapasztalatoknak alapján 1991-ben a vegyészmérnöki szakon belül környezetvédelmi szakirány indult be, amelynek logikus folytatásaként 1992-ben Magyarországon először a Kémiai Technológia Tanszék oktatói dolgozták ki és indították be egy teljesen új szakma, a környezetmérnökség oktatását. Felismervén azt is, hogy a környezettudatot a szakemberek mellett a tanárok, pedagógusok képesek leginkább megvaltoztatni, 1993-tól a környezettan tanárok képzését is beindította. Az egyetem oktatói a TIT-en belül szívesen vállalnak a felnőttképzés számára népszerű ismeretterjesztő munkát is, s nem zárkoznak el a hiánypótló *post secondary* képzéstől sem. A TIT-Stúdióval közösen benyújtott javaslat szakmai részéért ezekre a tényekre alapozva a Veszprémi Egyetem Kémiai Technológia Tanszéke vállalta a felelősséget.

A javaslatot szakmai bizottság véleményezte, és az első javaslat átdolgozását ezeknek a véleményeknek, továbbá a külföldi és hazai tapasztalatoknak a messzemenő figyelembevételével végeztük el. A szakmai bizottság, amely az oktatás további sorsát is figyelemmel kísérte, ügvelt a megfelelő szakmai színvonal megőrzésére, fenntartására is.

Az önkormányzatok, a gazdálkodó szervezetek, az oktatási intézmények, a civil társadalmi kezdeményezések (népfőiskolák, egyesületek, alapítványok stb.) és a tömegkommunikáció területein dolgozók részére javasoltuk a képzési programot. Ez azonban a *pályakezdő munkanélküli fiatalok*, elsősorban a középiskolai végzettséggel rendelkezők részére is nyitott volt. A tanfolyamot a sikeres egyetemi felvételihez is jó előkészítőnek tekintettük. Nyilvánvalónak látszott, hogy a nemzetgazdaság számára ez a befektetés nagyobb haszonnal jár és gyorsabban térül meg, mint ha munkanélküli járadékot vagy segélyt fizetnek.

A képzés célkitűzései

A környezetpolitikai-környezetgazdálkodói-környezetvédő felnőttképzési rendszernek fontos elemét képezi a nemzetközi tapasztalatok szerint is bevált környezeti asszisztensi képzés.

A képzés célja olyan műszaki, természettudományi, közgazdasági, jogi, egészségügyi stb. ismeretekkel rendelkező környezeti asszisztensek képzése, akik gyakorlati környezetügyi tevékenységet folytatnak és a különböző társadalmi tevékenységek következtében jelentkező környezeti állapotromlás folyamatába a helyi lakosságnak nyújtott tanácsadás és gyakorlati segítségnyújtás útján avatkoznak be. Az asszisztensek személyében főleg a kormányzati és önkormányzati szerveknél jelenhetnek meg olyan munkatársak, akik – jóllehet vezetői irányítással – komplex módon lesznek képesek foglalkozni a felmerülő környezetgazdálkodási, környezetpolitikai, természet- és tájvédelmi, terület- és településfejlesztési, környezetegészségügyi stb. problémákkal és a különböző érdekszférák közötti közvetítéssel.

A képzés szakmai javaslata

A képzés formája

A környezeti asszisztensek képzését két féléves, féléventív formában szerveztük meg. Ez 1993. október és 1994. szeptember közötti időszakban pénteki napokon 6 órás elméleti elfoglaltságot (előadáson, szemináriumon való részvételt), ill. 8 órás gyakorlati foglalkozást (elsősorban az oktatott tananyaghoz kapcsolódó tanulmányutat) jelentett. Ez a megoldás lehetőséget biztosított azok számára is, akik munka mellett vagy éppen munkahelyi javaslatra kívánták elvégezni a tanfolyamot, vagy esetleg Budapeستől távolabb laktak.

A részvétel feltételei

A tanfolyamra olyan legalább középfokú végzettséggel rendelkező érdeklődők jelentkezhetek, akik az oktatás céljaival egyetértettek, a környezetügyi munka iránt elhivatottságot éreztek, esetleg ilyen irányú gyakorlati tevékenységet már végeztek.

A jelentkezőkkel a szakmai bizottság folytatott beszélgetést, s ennek alapján választottuk ki a tanfolyam résztvevőit.

A képzés időtartama

1 éves képzési idő; 300 órás oktatással (11 hónap alatt 40 alkalommal), 180 óra elméleti képzéssel (előadások, szemináriumok, témába vágó videofilmek vetítése, esetleg számítógépi programok bemutatása 30 alkalommal 6 órában) és 120 óra szakmai gyakorlattal (szakmai tanulmányutak, látogatások működő környezetvédelmi kapcsolódású intézményeknél, szervezeteknél, kitekintés a jelenlegi környezetügyi problémákkal foglalkozó, azokat megoldani, vagy megelőzni szándékozó önkormányzatok, civil társadalmi szerveződések gyakorlati tevékenységére 10 alkalommal 8 órában, amelyekről rövid, néhány oldalas beszámolókat kellett készíteniük, plusz a választott esettanulmány 40 órás elkészítési ideje a szaktanárokkal való konzultációkat is beszámítva).

A képzés indítása 1993. október 22-én volt, befejezése 1994. szeptember 24-re esett. 1994 augusztusában 1 hónapos nyári szünetet tartottunk. A képzés helyszíne a TIT-Stúdió, Budapest, Zsombolyai úti előadóterme volt.

A képzés tartalma

Hármas tagolású oktatási formát építettünk fel, amelynek egyes részei és tárgyai erőteljesen épültek egymásra. Ennek során a résztvevőknek el kellett jutniuk annak felismeréséig, hogy az emberközpontú környezetvédelemben a természet, a társadalom és a termelés (technológia) hármas egysége mennyire fontos, és hogy az igazi környezetvédelmet az adott szférák közötti kompromisszum megkötése jelenti, mindig az adott kor technikai színvonalán, a gazdaság teljesítőképességének alapján, a társadalmi tudat megfelelő fejlettségét feltételezve, és mindig a természet megőrzése érdekében. Tehát a környezeti asszisztensnek ismernie kell a természettudományos alapokat, azokat a műszaki megoldásokat, amelyek a környezeti ártalmak megelőzését segítik, meg kell állapítania a szennyezés tényét, azaz tisztában kell lennie mérési módszerekkel, vagy ismernie kell azokat az intézményeket, ahonnan megfelelő adatokhoz juthat és amelyekkel a bonyolultabb méréseket elvégeztetheti, olyan szintig jártasnak kell lennie a jogban és a gazdaságtanban, továbbá a környezetszociológiában, -pszichológiában és -egészségügyben, hogy a környezetben felmerülő problémákra megoldást javasolhasson, egyszóval hatással legyen szűkebb közösségének környezeti tudatára.

Ezért az oktatott tananyagban helyet kellett kapniuk azoknak az alapozó tárgyakkal, amelyek az asszisztens alapvető tudásanyagát alátámasztották. Ezek a természettudományos tárgyak képviselték a szűkebb körű természetvédelmet.

A természet egészére és a társadalomra is kiterjedő ún. komplex környezetvédelem már olyan általános feladat, amelynek megvalósításában a természetvédelmi szervezetek kívül az államigazgatási szervezeteknek, a gazdálkodó szakembereknek és a civil társadalmi szervezeteknek is részt kell venniük. A valódi környezetvédelem tehát az ember által okozott ártalmakkal szemben az ember természetes és mesterséges környezetének megvédésére irányuló tervszerű szervezett tevékenység. A környezeti asszisztensek oktatási anyagában ezt a szakmai tárgyakkal és a gyakorlatokkal igyekeztünk kifejezésre juttatni.

Alapozó szakasz (elméleti foglalkozások)

Általános ismeretanyagot közölt ahhoz, hogy a résztvevők megértsék, miért a természet, az élet védelméből kiindulva kell kezdődnie mindenfajta környezetügyi tevékenységnek. Ennek érdekében és a későbbi tanulmányok megalapozására biológiai alapismeretek átisméltése, ill. azok számára, akik ezt a középiskolában nem tanulták, elsajátítása történt. Az ökológia tanításával az ember környezetének, ill a környezeti rendszereknek a megismertetése volt a fő cél. Az ún. környezeti kémia alapjainak elsajátítása részben szintén a középiskolai kémia tananyag átisméltése, de egyben teljesen új felfogású tantárgy is volt. A természeti erőforrások tárgya megalapozta azokat a további részeket, amelyek a környezet védendő elemeivel (levegő, víz, talaj, ökoszisztémák, ember, társadalom) foglalkoznak. Ide illeszkedett a természet- és tájvédelem tárgya a megfelelő gazdasági és jogi szempontokkal kiegészítve. Az alapozó szakasz végén a résztvevők eljutottak addig, hogy felismerték az általuk is alkalmazandó környezeti menedzsment fontosságát és alapjait.

Szakmai tárgyak szakasza (elméleti foglalkozások és szemináriumok)

Ismertettük a környezet egyes elemeire (levegőre, vízre, talajra, épített környezetre, ökológiai rendszerekre, emberre) kifejtett káros hatásokat, a hatások alapján kialakuló környezeti állapotokat, azok meghatározási módjait, továbbá mindazokat a műszaki és egyéb technikai, ill. természetes megoldásokat, amelyek a károsodott környezet gyógyí-

tását szolgálják és végül olyan új eljárásokat, amelyek a megelőzést segítik elő (tisztább technológiák). Foglalkoztunk a jogi, műszaki és gazdasági szabályozás eszközeivel, rendszereivel, és ide tartozott a különböző informatikai rendszerek használata, a környezeti problémák menedzselésének, a környezetszociológiai felmérések gyakorlatának, értékelési módszereinek megismerése, akciók, rendezvények szervezéséhez szükséges ismeretek elsajátítása. A pszichológia, önismereti, viselkedési és kommunikációs tréning jelentős súlyt kapott ebben a részben.

Megismerkedtek a hallgatók azokkal a konkrét és komplex feladatokkal is, amelyeket az új törvényi rendelkezések értelmében az *önkormányzatok feladatkörébe* utaltak, és megismertették őket azzal az *intézményrendszerrel*, amelynek a valódi feladata ezeknek a tevékenységeknek a segítése.

A szakismeretek gyakorlati alkalmazása (gyakorlati helyszíneken)

A tanfolyam során, az éppen tanulmányozott témához kapcsolódva szakmai gyakorlat-tal, tanulmányutakkal mélyítettük el a tanult elméleti és gyakorlati ismereteket. Az oktatók vezetésével, ill. a meglátogatott intézmény szakembereinek segítségével a tanfolyam résztvevői közvetlen betekintést nyertek azokba a tevékenységekbe, amelyek környezetünkben, a családokban, a munkahelyeken, a helyi közösségekben és régiójukban jelentkezhetnek, de nem maradt el a globális kitekintés sem.

A résztvevőnek önálló beszámolót kellett készítenie, amelyet érdemjeggyel osztályoztunk. A tanulmányutakról tehát nem lehetett hiányozni, mert a vizsgára bocsátás feltételét is e beszámolók sikeres megírása jelentette. A beszámolók átlagjegye a végső érdemjegy (diploma minősítés) fontos részét képezte.

A gyakorlati munka fontos részét képezte egy esettanulmány (diplomamunka) is.

A képzés tárgyai, a tanév órarendje

Egyes tárgyak oktatóinak előadásai előtt több esetben egy-egy környezetügyekben jártas, a gazdaságpolitikai irányításban részt vevő szakember alapozta meg a témát.

Az oktatók a tematikákon saját belátásuk szerint változtathattak, de az általuk oktatott tananyagot az előadás előtt kötelesek voltak a szakmai bizottságnak bemutatni. A tananyag óraszámától függően 6 órás előadásra kb. 30 nyomtatott oldalas tananyagot készítettünk el, amely a hallgatók részére az adott téma alapismereteit tartalmazta. Ezeket a segédanyagokat a résztvevők részére a TIT-Stúdió sokszorosította, hogy a vizsgára való felkészüléshez rendelkezésre álljanak. Ezeket az oktatási anyagokat a környezeti asszisztensek kézikönyvévé lehetett összefűzni, amelyet később hasznosíthatnak. A kézikönyvet időnként olyan részekkel kell felüljítanunk, amelyek a környezetvédelmi tudományok új eredményeit, törvényeket, rendelkezéseket, szabványokat, irányelveket és az irányító szervezeteknél bekövetkező változásokat tartalmazzák.

A továbbiakban felsorolásszerűen ismertetem a képzés tárgyait és az 1993/94-es tanév órarendjét.

1. Bevezetés, ismerkedés (6 óra)	11. Hulladékgyaldalkodás (18 óra)
2. Biológia, ökológia (18 óra)	12. Bioétrend, bioéletmód, onkológia (6 óra)
3. Környezeti kémia (6 óra)	13. Zaj- és rezgésvédelem, radioökológia (6 óra)
4. Természeti erőforrások (12 óra)	14. Környezetgazdaságtan (12 óra)
5. Természet- és tájvédelem (6 óra)	15. A környezetvédelem szervezeti és jogi kérdései (12 óra)
6. Az épített környezet védelme (6 óra)	16. A környezetvédelem technikai eszközei (12 óra)
7. Levegőtisztaság-védelem (12 óra)	17. Környezetszociológia, kommunikáció, konfliktuskezelés (12 óra)
8. Vízellátás, vízgazdálkodás (6 óra)	18. Környezetpolitika (6 óra)
9. Szennyvíztisztítás (12 óra)	19. Konzultáció a környezeti asszisztens választott esettanulmányi témájáról (6 óra)
10. Talajtan, talajvédelem (6 óra)	

Órarend (a gyakorlatok dőlt betűvel kiemelve):

1. Felvételi beszélgetés (egész napos)	25. Hulladékgazdálkodás (6 óra)
2. Bevezetők és ismerkedés (6 óra)	26. Hulladékgazdálkodás (6 óra)
3. Biológia (6 óra)	27. <i>Hulladékgazdálkodási gyakorlat (8 óra)</i>
4. <i>Biológiai gyakorlat (8 óra)</i>	28. Bioétrend, bioéletmód, onkológia (6 óra)
5. Ökológia (6 óra)	29. Zaj- és rezgésvédelem, radioökológia (6 óra)
6. Ökológia (6 óra)	30. <i>Akusztikai és radioökológiai gyakorlat (8 óra)</i>
7. Környezeti kémia (6 óra)	31. Környezetgazdaságtan (6 óra)
8. Természeti erőforrások (6 óra)	32. Környezetgazdaságtan (6 óra)
9. Természeti erőforrások (6 óra)	33. A környezetvédelem szervezeti és jogi kérdései (6 óra)
10. <i>Energetikai gyakorlat (8 óra)</i>	34. Szabványok és határértékek, irányelvek, rendeletek (6 óra)
11. Természet- és tájvédelem (6 óra)	35. <i>Gyakorlat nemkormányzati környezetvédelmi szervezetnél (8 óra)</i>
12. Az épített környezet védelme (6 óra)	36. A környezetvédelem technikai eszközei (6 óra)
13. <i>Természet- és tájvédelmi gyakorlat (8 óra)</i>	37. A környezetvédelem technikai eszközei (6 óra)
14. Levegőtisztaság-védelem (6 óra)	38. Környezetszociológia (6 óra)
15. Levegőtisztaság-védelem (6 óra)	39. Konfliktuskezelés, kommunikáció (6 óra)
16. <i>Levegőtisztaság-védelmi gyakorlat (8 óra)</i>	40. Környezetpolitika (6 óra)
17. Vízgazdálkodás (6 óra)	41. Konzultáció a tananyaggal és a szakdolgozattal kapcsolatban (6 óra)
18. <i>Vízgazdálkodási, vízvédelmi, vízminősítési gyakorlat (8 óra)</i>	42. Konzultáció a tananyaggal és a szakdolgozattal kapcsolatban (6 óra)
19. Szennyvíztisztítás (6 óra)	43. Szakdolgozat védelem (egész napos)
20. Szennyvíztisztítás (6 óra)	44. Záróvizsga és ünnepélyes diplomaosztás (egész napos)
21. <i>Szennyvíztisztítási gyakorlat (8 óra)</i>	
22. Talajtan, talajvédelem (6 óra)	
23. <i>Talajtani gyakorlat (8 óra)</i>	
24. Hulladékgazdálkodás (6 óra)	

A környezeti asszisztens szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményei*Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő adatok*

- A szakképesítés azonosító száma: 52 4 5399 07 9 0 09
- A szakképesítés megnevezése: környezetvédelmi asszisztens
- A szakképzésben való részvétel feltételei: gimnáziumi vagy szakközépiskolai végzettség + érettségi

A szakképesítés munkaterülete

- A képzés célja: A helyi önkormányzatok polgármesteri hivatalai részére környezetvédelmi közönségkapcsolati, tájékoztatási és környezetvédelmi ügyviteli feladatokat el látó középfokú végzettségű szakember biztosítása.
- A munkaterület jellemzése: Az önkormányzat vezetésének segítése környezetvédelmi feladatok végrehajtásában. Közreműködés környezetpolitikai, -szociológiai, -jogi és -műszaki kérdések megoldásában.
- A szakképesítéssel legjellemzőbben betölthető munkakör(ök) és foglalkozás(ok): környezetvédelmi asszisztens, környezetvédelmi szakelőadó

Szakmai követelmények

Ez a rész a foglalkozás gyakorlása során előforduló feladatokat, feladatcsoportokat, az elméleti követelményeket és a gyakorlati követelményeket tartalmazza, amely alapján megegyezik a korábban ismertetettekkel.

A szakképesítés vizsgáztatási követelményei

Meghatározza a vizsgára bocsátás feltételeit, a szakmai vizsga részeit (írásbeli, szóbeli), a számonkérhető feladatokat és a vizsga egyes részei alóli felmentés feltételeit.

A szakképzés vizsgáztatási előírásai

1. Vizsgáztatásra jogosult intézmény: A szakképzésről szóló törvény 13. § (1) bekezdésében megfogalmazottak szerint a KTM által kijelölt intézmény. A képzés iskolai és iskolán kívüli (tanfolyami) képzés keretében szervezhető.

2. A vizsgáztatásra felkérhető szakértők jegyzéke: A vizsgáztatásra felkérhető szakértőknek az Oktatási és Szakképzési Törvény képesítési előírásainak kell megfelelniük. A KTM közzéteszi a vizsgáztatásra felkérhető szakértők névjegyzékét. A tanfolyamot szervező intézmény a vizsgaelnök személyére javaslatot tehet, azonban ehhez a KTM jóváhagyását meg kell szereznie.

3. A felkészítés és a vizsgáztatás dokumentálási előírásai: Ld. 10/1993 (XII.30.) MüM sz. rendelet.

4. Az oktatási dokumentumokra vonatkozó iratkezelési szabályok: Ld. az előbb említett rendeletet.

Egyéb előírások

A képzés újszerűsége miatt bármely szervező intézmény a rendszergazdával, a TIT-Stúdióval köteles egyeztetni. A szakmai vizsgáztatásra jogosult intézményekről a KGI ad felvilágosítást. A vizsgaidőpontot 30 nappal korábban be kell jelenteni a KTM Kutatás- és Oktatásszervezési Önálló Főosztályának. A vizsgázásról készített törzslapot a KGI-TOI Környezetvédelmi Továbbképző Központjának is meg kell küldeni.

Lényeges, hogy aki ilyen szakmai képzést óhajt szervezni, annak a KTM-mel, a TIT-Stúdióval és a KGI-vel kell egyeztetnie. A képzés regionálisan az ország minden pontján megvalósulhat, de fontos az is, hogy a fentebbi követelményrendszer országosan egységesen teljesüljön.

Az első tanév tapasztalatai

Tulajdonképpen pozitívak voltak, a második tanévre csak néhány javító szándékú változtatás történt. A tagozatvezetést a KTM főosztályvezetője *Frigyer Attila* vette át, így a második tanév tapasztalatait ő tudja értékelni és publikálni.

A képzés tárgyai közül a társadalomtudományi és a kommunikációs tréning óraszámai némileg nőttek a műszaki tárgyak rovására. A tanulmányi kirándulások helyszínében bekövetkező változtatásokat a képzés olcsóbbá tétele indokolta. Az első tanév tapasztalatai alapján a gyakorlati órák után időben pontosabban követeltük meg a témába illeszkedő vagy a szakmai gyakorlat tapasztalatait bemutató dolgozat leadását. A TIT-Stúdió megszervezte az ún. végzetek klubját, hogy a végzetek sorsáról továbbra is ismereteink legyenek, ők a tapasztalataikat ismertessék és problémáik esetén a megfelelő szakemberekkel találkozhassanak. Szintén jó újtásnak számít, hogy minden témakörnek van a hallgatók közül egy-egy felelőse, koordinátora, akik az adott tárgyak oktatóival egyeztetik az oktatási témaköröket. A hallgatók közül egy személy az új tanévben tagja lett annak a szakmai bizottságnak, amely a tantervi, tartalmi és egyéb kérdésekben dönt.

Újnak számít az is, hogy az előző év egyik végzettje, egyébként középiskolai tanár, kémiai-biológiai felzárkóztatót tart. A második tanévben többet foglalkoznak a pályázatok megírásai módjaival is, mint az első évben végzetek. A TIT-Stúdió kidolgozta azokat a kérdőíveket is, amelyek alapján a korábban végzetek pályamódosításairól kaphatunk tájékoztatást.

Végül az első év tapasztalatai alapján folyamatosabb tanulásra igyekszünk a résztvevőket kényszeríteni, ugyanakkor a záró szakmai dolgozat megírására és a vizsgára való készülésre hosszabb nyári szünetet biztosítunk. A résztvevők az írásos tananyagot, amely bővebb, mint a vizsgán megkövetelt anyag már az előadások előtt megkapják, így azokból akár előre is tájékozódhatnak, de ezzel egyúttal a foglalkozások közötti folyamatos

tanulást is elősegítjük. Több szemléltető oktatási eszközt, videofilmet, számítógépes demonstrációs eszközt biztosítunk. Megfelelő segédkönyveket és könyvtárakat javasolunk, ahol a tanult anyagokkal mélyebben is megismerkedhetnek.

Ezek a változtatások várhatóan még vonzóbbá teszik a tanfolyamot, amelynek második tanévéről a tapasztalatokat értékelni kellene.

Több helyen folyik az országban hasonló képzés, 1995-ben Hajdúböszörményben végzett a követelményrendszernek megfelelő tanfolyam, amelynek vizsgáztatására a TIT-Stúdiót jelölte ki az illetékes miniszter. Tudomásunk van arról, hogy több egyetem, főiskola továbbképző intézményei is elindítanák a tanfolyamot és TIT-szervezeteknek is szándékában áll regionális tanfolyam indítása. Az oktatás regionálisan a rendszergazda engedélye alapján Veszprémben is megvalósulhatna, hiszen az ehhez szükséges oktatógárda rendelkezésre áll és a környezetmérnöki, környezettanári, ill. posztgraduális környezetvédelmi szakmérnöki képzés a szükséges tárgyi feltételeket is biztosítani tudja.